

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 208/08-73

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. októbra 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť M. K., N., zastúpenej advokátkou JUDr. Z. M., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sdo 69/2007 a jeho uznesením z 27. novembra 2007, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sdo 69/2007 a jeho uznesením z 27. novembra 2007 p o r u š e n é n e b o l i .

2. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia M. K. v sume 223,46 € [slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť

centov (6 732 Sk)] na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Z. M., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Slovenská republika – Ústavný súd Slovenskej republiky nemá nárok na úhradu trov právneho zastúpenia uhradených právnej zástupkyňi JUDr. Z. M., B., v sume 223,46 € [slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov (6 732 Sk)].

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. februára 2008 doručená sťažnosť M. K., N. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Sdo 69/2007 z 27. novembra 2007.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. 208/08-31 z 3. júla 2008 ustanovil sťažovateľke na základe jej žiadosti právnu zástupkyňu v konaní pred ústavným súdom advokátku JUDr. Z. M., B. Právna zástupkyňa doplnila sťažnosť sťažovateľky podaniami z 23. a 25. septembra 2008 doručenými ústavnému súdu 25. a 29. septembra 2008.

Z obsahu sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka podala 4. februára 2004 žiadosť o priznanie dôchodkovej dávky (pomerného starobného dôchodku), ktorú Sociálna poisťovňa, ústredie Bratislava (ďalej len „Sociálna poisťovňa“), rozhodnutím č. 4255021580 z 20. júla 2004 zamietla, pretože sťažovateľka nespĺnila podmienky uvedené v § 26 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“).

Podaním zo 4. septembra 2004 sa sťažovateľka domáhala preskúmania uvedeného rozhodnutia Sociálnej poisťovne pred Krajským súdom v Nitre (ďalej len „krajský súd“). Krajský súd ako súd prvého stupňa rozsudkom sp. zn. 23 Sd 417/2004 z 21. novembra 2005 potvrdil napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne.

Sťažovateľka podala 20. januára 2006 proti predmetnému rozsudku krajského súdu odvolanie, o ktorom najvyšší súd ako odvolací súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 5 So 14/2006 z 21. augusta 2007 tak, že potvrdil napadnutý rozsudok krajského súdu. V poučení uvedeného rozsudku uviedol, že *„proti uvedenému rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok“*. Sťažovateľka zastáva názor, že v odvolacom konaní pred najvyšším súdom došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, pretože *„som neobdržala predvolanie na pojednávanie, ani prípadné upovedomenie o vyhlásení rozhodnutia, bez pojednávania vo veci“*.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka podala 3. októbra 2007 dovolanie podľa § 237 písm. f) a podľa § 250s ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), v ktorom uviedla, že predmetným postupom najvyššieho súdu v odvolacom konaní jej ako účastníkovi konania bola odňatá možnosť konať pred súdom. Najvyšší súd ako dovolací súd uznesením sp. zn. 1 Sdo 69/2007 z 27. novembra 2007 dovolacie konanie zastavil s poukázaním na § 104 ods. 1 v spojení s § 246c OSP. Sťažovateľka považuje uvedené uznesenie najvyššieho súdu za nepreskúmateľné, pretože podľa jej názoru dovolací súd neuvádza, *„prečo nemal právomoc konať“*, ani *„aký konkrétny nedostatok, ktorý nemožno odstrániť bol ten, ktorý bol podnetom na zastavenie konania“*.

V sťažnosti je ďalej uvedené:

«Domáhať sa jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu možno len v medziach príslušných zákonov, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách vrátane

Dohovoru prednosť pred zákonmi, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Dohovor a judikatúra k nemu sa vzťahujúca predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväznú výkladovú smernicu pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddieli druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“...

Som toho právneho názoru, že Najvyšší súd SR sa v konaní vedenom pod sp. zn. I Sdo 69/2007 citovanými zákonnými ustanoveniami neriadil a aplikoval ich v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky ako aj medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

K porušeniu mojich ústavných práv došlo najmä tým, že Najvyšší súd SR nekonal v zmysle § 237 písm. f) O. s. p., podľa ktorého je dovolacím dôvodom odňatie možnosti konať pred súdom. Považujem to za odmietnutie spravodlivosti a práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 a nasl. Ústavy SR.

Som toho názoru, že vady konania uvedené v § 237 O. s. p. platia aj pre konanie v správnom súdnictve.»

V nadväznosti na uvedené sťažovateľka preto navrhuje, aby vo veci jej sťažnosti ústavný súd vydal tento nález:

„Najvyšší súd SR sa v konaní vedenom pod sp. zn. I Sdo 69/2007 porušil ústavné práva sťažovateľky odňatím možnosti konať pred súdom a odmietnutím spravodlivosti zaručených v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR I Sdo 69/2007 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

Sťažovateľke sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 100 000 Sk (slovom jedenstotisíc slov. korún), ktoré je Najvyšší súd povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Najvyšší súd SR je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania na účet advokátky JUDr. Z. M., B., č. 4 000 924 607/3100 vedený v... vo výške 6 732 Sk do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. IV. ÚS 208/08 zo 17. októbra 2008 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom vyžiadaného súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedníčka správneho kolégia najvyššieho súdu na základe výzvy ústavného súdu v prípise doručenom ústavnému súdu 9. apríla 2009 okrem iného uviedla:

«V danej veci bol na konanie a rozhodnutie o žalobe žalobcu príslušný Najvyšší súd Slovenskej republiky ako najvyšší súdny orgán sústavy všeobecného súdnictva. Keďže vec patrila do právomoci iného súdu, ako súdu ústavného, nie je daná právomoc Ústavného súdu konať vo veci. Iný právny záver o jeho právomoci by znamenal, že Ústavný súd by konaním o ústavnej sťažnosti v skutočnosti nahradzoval zrušený inštitút sťažnosti pre porušenie zákona vo veciach, v ktorých všeobecný súd postupuje podľa ustanovení OSP. V konečnom dôsledku by konal ako súd štvrtej inštancie, čo Ústava SR zrejme nesleduje.

Takýto výklad akceptuje ako legitímny publikácia „Ústava Slovenskej republiky Komentár“ autora Jána Drgonca, vydaného vo vydavateľstve Euréka v roku 2004 na str. 662.

Vzhľadom na uvedenú skutočnosť Najvyšší súd Slovenskej republiky pokladá podnet na podanie ústavnej sťažnosti za nedôvodný a ústavnú sťažnosť za neprípustnú. Navrhuje preto, aby ústavný súd vyriekol, že sťažnosti nevyhovuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu a o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Ústavnom súde“), keď už nevyslovil, že je neprijateľná a aby podnet uznesením na neverejnom zasadnutí ako neprípustný odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o Ústavnom súde.

V prípade, ak Ústavný súd podnet neodmietne, Najvyšší súd Slovenskej republiky k jeho obsahu uvádza nasledovné:

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako odvolací súd, svojím rozsudkom z 21. augusta 2007, sp. zn. 5 So 14/2006 v súlade so zákonom potvrdil rozsudok Krajského súdu v Nitre z 21. novembra 2005, č. k. 23 Sd 417/2004-182, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie odporkyne z 20. júla 2004 číslo 425 502 1580 o zamietnutí žiadosti navrhovateľky o predčasný starobný dôchodok, lebo navrhovateľka nezískala pre vznik nároku na túto dávku potrebnú dobu poistenia (zamestnania). Rozsudok nadobudol právoplatnosť 14. septembra 2007.

Nezodpovedá skutočnosti námietka navrhovateľky, že postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom.

K jednotlivým dôvodom podnetu M. K. treba uviesť nasledovné:

Právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe je uplatňované prostredníctvom konkrétnych práv občanov, upravených v sociálnych zákonoch. Posúdenie dôvodnosti žiadosti navrhovateľky o priznanie predčasného starobného dôchodku bolo predmetom rozhodnutia Sociálnej poisťovne. Uvedené rozhodnutie zodpovedalo zákonu, o čom svedčí rozsudok Krajského súdu v Nitre z 21. novembra 2005, č. k. 23 Sd 417/2004-182 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. augusta 2007, sp. zn. 5 So 14/2006. Posudzovanie vecnej správnosti uvedených rozhodnutí patrí do výlučnej právomoci súdu a žiadnemu inému orgánu do právomoci nepatrí.

Pokiaľ navrhovateľka namietala porušenie práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka a práva vyjadriť sa k všetkým dôkazom treba pripomenúť, že v zmysle judikatúry európskeho súdu pre ľudské práva postačí, aby účastník bola osobne vypočutý na súde prvého stupňa. Jeho osobné vypočutie na odvolacom súde nie je podmienkou pre zachovanie práva na verejné prejednanie veci v prítomnosti účastníka.

Navrhovateľka bola riadne predvolaná na pojednávanie na súde prvého stupňa na dni 13. decembra 2004, 10. januára 2005, 7. februára 2005 a 19. septembra 2005, ale ani na jedno z pojednávaní sa navrhovateľka nedostavila a svoju neúčast' neospravedlnila. Skutočnosť, že svoje právo zúčastniť sa pojednávania nevyužila neznamena, že jej toto právo bolo postupom súdu odňaté. Termín vyhlásenia rozhodnutia odvolacieho súdu 21. augusta 2007 jej bol oznámený na vývesnej tabuli súdu a na internete v súlade s § 156

ods. 3 OSP. Odvolací súd mohol vo veci rozhodnúť bez nariadenia pojednávania tak, ako mu to vyplývalo z § 250l ods. 2 v spojení s § 250j ods. 3 OSP v znení, účinnom do 15. októbra 2008, podľa ktorého odvolací súd rozhoduje o odvolaní spravidla bez pojednávania, ak to nie je v rozpore s verejným záujmom. Skutočnosti, ktoré by mali za následok povinnosť odvolacieho súdu rozhodnúť o odvolaní na pojednávaní, však odvolací súd nezistil. Z uvedeného dôvodu preto nebolo potrebné nariadiť na odvolacom súde na rozhodnutie vo veci pojednávanie.

V konaní na súde prvého stupňa bol na pojednávaniach v dňoch 25. apríla 2005, 27. júla 2005, 19. septembra 2005, 17. októbra 2005, 19. septembra 2005, 7. októbra 2005 a 21. novembra 2005 osobne prítomný manžel navrhovateľky ako jej právny zástupca (podľa plnej moci zo 7. februára 2005, 24. apríla 2005 24. júla 2005) a navrhovateľka v konaní predkladala rozsiahle písomné podania, pričom mala možnosť vyjadriť sa ku každému z dôkazov, nachádzajúcich sa v spise.

Jej námietka, že jej postupom súdu bolo porušené právo na spravodlivý proces a že jej bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom preto nezodpovedá skutočnosti.

K námietke, že dovolací súd v odôvodnení svojho uznesenia neuvádza, prečo nemá právomoc konať treba uviesť, že súd skúma svoju právomoc skôr, ako začne vo veci konať a jeho právomoc na konanie musí byť v právnom predpise uvedená pozitívne. OSP však neobsahuje ustanovenie, podľa ktorého by Najvyšší súd Slovenskej republiky mohol vo veciach správneho súdnictva konať ako súd dovolací. Nemusi preto odôvodňovať, prečo jeho právomoc na konanie nie je daná, sám však túto otázku musí vyriešiť správne.

Predovšetkým treba zdôrazniť, že podnet navrhovateľky v časti, týkajúcej sa zastavujúceho uznesenia dovolacieho súdu smeruje len proti jeho dôvodom. Neuvádza zákonné ustanovenia, ktorými sa dovolací súd neriadil, a ktoré by mohli mať vplyv na vecnú správnosť jeho rozhodnutia vo veci samej.

Z obsahu podnetu navrhovateľky vyplýva, že nedostatočne rozlišuje medzi ustanoveniami V. časti OSP, upravujúcej správne súdnictvo a ostatnými ustanoveniami OSP, pokiaľ upravujú súdnictvo všeobecné, týkajúce sa súkromnoprávných nárokov.

Pri preskúmaní neprávoplatného rozhodnutia správneho orgánu v konaní o opravnom prostriedku podľa V. časti tretej hlavy OSP, bolo v minulosti prípustné dovolanie podľa ustanovení OSP. S účinnosťou od 1. júla 2007 však došlo k zmene

ustanovení OSP tak, že vo veciach správneho súdnictva bolo dovolanie ako inštitút považovaný za mimoriadny opravný prostriedok zrušené. Zanikla tým právomoc Najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho vo veciach správneho súdnictva, teda vo veciach verejného práva, pričom týmto postupom nebolo dotknuté právo účastníka na prístup k najvyššej súdnej inštancii, lebo o odvolaniach v správnom súdnictve je príslušný rozhodovať Najvyšší súd ako najvyšší orgán súdnej moci v Slovenskej republike.

Z dôvodu, že v konaní išlo o konanie o opravnom prostriedku proti neprávoplatnému rozhodnutiu orgánu verejnej moci (Sociálnej poisťovne) o ktorom súd musí konať podľa V. časti tretej hlavy OSP, boli práva navrhovateľky dostatočne rešpektované tým, že súd konal a rozhodoval v dvojstupňovom konaní, pričom o odvolaní rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky.

Rozhodujúca je pritom skutočnosť, že predmetom konania správneho orgánu bola vec sociálneho poistenia, a to rozhodnutie o predčasnom starobnom dôchodku navrhovateľky, o ktorom musela v správnom konaní rozhodovať odporkyňa v jednom stupni a jej konanie sa neskončilo právoplatným rozhodnutím správneho orgánu. Takéto rozhodnutie súd preskúmava podľa ustanovení V. časti tretej hlavy OSP, ktoré neumožňuje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky aby konal ako súd dovolací, lebo vo veciach správneho súdnictva takýmto súdom nie je.

Vo veciach všeobecného správneho súdnictva preto podporné používanie ustanovení OSP o dovolaní neprichádza do úvahy. Opačný názor by navyše ešte znamenal, že by sa v slovenskom právnom poriadku v rozpore s článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd nezabezpečovala rýchla a účinná ochrana práv účastníkov, ak riadne opravné prostriedky v správnom konaní a správnom súdnom konaní sú dva (z toho jeden v správnom konaní a jeden v správnom súdnom konaní), čo zabezpečuje rozhodovanie o nároku na troch na sebe vzájomne oddelených úrovniach.

Procesným postupom súdu preto nedošlo k porušeniu zákona a k ujme na procesných právach účastníkov, ako to tvrdí vo svojom podnete právna zástupkyňa navrhovateľky.

Postupom a rozhodnutím vo veci nedošlo k porušeniu zákona, ani k porušeniu ústavných práv navrhovateľky.

Z historického exkurzu právnej úpravy správneho súdnictva po jeho obnovení zákonom č. 519/1991 Zb., ktorým sa menil a dopĺňal Občiansky súdny poriadok možno

uviesť, že v roku 1992 došlo k doplneniu súkromnoprávneho súdneho procesného poriadku o piatu časť Občianskeho súdneho poriadku pod názvom „Správne súdnictvo“. Táto zmena mala za následok, že OSP obsahuje dva samostatné, aj svojimi princípmi oddelené procesné predpisy pre súdne konanie, a to OSP ako procesnú normu súkromného práva a V. časť OSP, ktorá je samostatnou procesnou normou práva verejného pre správne súdne konanie. V tejto V. časti OSP zákonodarca upravil inštitút dovolania iba vo veciach dôchodkového zabezpečenia (§ 250s ods. 2 OSP).

Na základe novely Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 273/2007 Z. z.) došlo od 1. júla 2007 k vypusteniu inštitútu dovolania aj vo veciach dôchodkového zabezpečenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky tak prestal byť v oblasti správneho súdnictva súdom dovolacím.

Námietku, že by nepripustením dovolania došlo k odopretiu možnosti prieskumu nových skutkových zistení Najvyšším súdom Slovenskej republiky nemožno zohľadniť.

S ohľadom na právnu úpravu správneho súdnictva v Občianskom súdnom poriadku treba uviesť, že je potrebné rozlišovať na jednej strane medzi rozhodovaním súdov v občianskoprávných a obchodných veciach a na druhej strane vo veciach správneho súdnictva. Pokiaľ v prvých dvoch oblastiach konanie začína na základe návrhu (žaloby) na súde, súdному konaniu v oblasti správneho súdnictva predchádza administratívne konanie (a to spravidla dvojstupňové).

Podľa § 244 ods. 10 OSP v správnom súdnictve preskúvajú súde na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postup orgánov verejnej správy.

Podľa ustanovení druhej hlavy piatej časti OSP „Rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov“ sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu (§ 247 ods. 1 OSP).

Správny súd zásadne preskúma zákonnosť rozhodnutí a postupu správnych orgánov, ktoré majú verejnoprávny charakter.

Na rozdiel od súdov rozhodujúcich v občianskoprávných a obchodných veciach pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na

preskúmanie napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 1 OSP). Správny súd však vykonáva dokazovanie iba výnimočne najmä s cieľom verifikovať už vykonané dôkazy v správnom konaní.

V predmetnej veci na základe podaného odvolania proti rozsudku krajského súdu posudzoval najvyšší súd ako súd odvolací zákonnosť rozsudku krajského súdu, ako aj zákonnosť rozhodnutia a postupu odporkyne, ako aj prvostupňového správneho orgánu. To znamená, že bol zachovaný princíp dvojinstančnosti súdneho konania zodpovedajúci právnej úprave správneho súdnictva v zmysle platného zákona.

Dokonca ani v konaniach o posúdenie zákonnosti rozhodnutí o uložení sankcie, t. j. vec spadajúcu pod režim ustanovenia § 250i ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku dovolanie ako procesný inštitút správneho súdnictva neexistuje, lebo akýkoľvek opravný prostriedok proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu neprichádza do úvahy, lebo v § 246c tretia veta Občianskeho súdneho poriadku je uvedené, že proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný. Opravným prostriedkom je aj dovolanie, preto proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu ako súd odvolacieho neprichádza do úvahy.

Ak podľa § 236 ods. 1 OSP dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa, potom je dovolacie konanie vylúčené aj v každej veci, v ktorej rozhodol najvyšší súd ako súd odvolací.

Tak, ako už bolo uvedené, po novele OSP zákonom č. 273/2007 Z. z. účinnej od 1. júla 2007 inštitút dovolania nie je možné aplikovať v správnom súdnictve ani vo veciach dôchodkového zabezpečenia. To znamená, že najvyšší súd prestal byť vo veciach správneho súdnictva dovolacím súdom.

Z dôvodovej správy k zákonu č. 273/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok (bod 25 - § 246c, body 31 a 31k k § 250 ods. 1 a 2) vyplýva, že cieľom zmien bolo upustiť od doterajšej diferencie v úprave opravných prostriedkov vo veciach dôchodkových a vo veciach iného druhu. V konečnom dôsledku táto právna úprava odstránila inštitút dovolania v správnom súdnictve...

Sťažnosť navrhovateľky preto Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za nedôvodnú a navrhuje, aby jej Ústavný súd Slovenskej republiky nevyhovel.»

Právna zástupkyňa sťažovateľky sa k stanovisku najvyššieho súdu nevyjadrila.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v označenom konaní.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dochádza vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (I. ÚS 35/98, II. ÚS 81/01). V prípade sťažovateľky podľa názoru ústavného súdu však nešlo o odmietnutie spravodlivosti všeobecným súdom majúce za následok porušenie základného práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd z príslušných spisov najvyššieho súdu a krajského súdu zistil obdobné skutočnosti, ako uviedla predsedníčka správneho kolégia najvyššieho súdu. V predmetnej veci krajský súd rozsudkom sp. zn. 23 Sd 417/2004 z 21. novembra 2005 potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne č. 425 502 1580 z 20. júla 2004, ktorým bola sťažovateľke zamietnutá žiadosť o pomerný starobný dôchodok podľa § 26 zákona o sociálnom zabezpečení v spojení s § 259 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov z dôvodu nesplnenia podmienky potrebnej doby zamestnania, ktorá je

20 rokov, keď celková preukázaná doba zamestnania u sťažovateľky bola 17 rokov a 286 dní.

Najvyšší súd rozhodujúci o odvolaní sťažovateľky rozsudkom sp. zn. 5 So 14/2006 21. augusta 2007 potvrdil napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správny.

O dovolaní sťažovateľky rozhodol najvyšší súd (ako dovolací súd) uznesením sp. zn. 1 Sdo 69/2007 z 27. novembra 2007 tak, že dovolacie konanie vo veci zastavil s odôvodnením, že nemá právomoc konať vo veci samej.

Základným dôvodom na tvrdenie sťažovateľky, že došlo k porušeniu jej označených základných práv, je to, že dovolací súd nesprávne interpretoval a aplikoval ustanovenie § 237 písm. f) OSP o prípustnosti dovolania v predmetnej právnej veci. Preto došlo k zastaveniu konania o dovolaní proti rozsudku odvolacieho najvyššieho súdu napriek tomu, že podľa sťažovateľky postupom a rozhodnutím odvolacieho súdu jej bola odňatá reálna a efektívna možnosť konať pred súdom. Odvolací súd totiž rozhodol v neprítomnosti sťažovateľky, keďže pojednávanie odvolacím súdom nebolo nariadené. Sťažovateľka namietala, že jej nebolo umožnené byť prítomnou na vykonávanom dokazovaní a vyjadriť sa v jej veci.

Podľa sťažovateľky napadnutým postupom najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 1 Sdo 69/2007 a jeho uznesením z 27. novembra 2007 došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na uvedené bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či argumentácia, o ktorú najvyšší súd oprel svoje uznesenie sp. zn. 1 Sdo 69/2007 z 27. novembra 2007, je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná a či v tejto súvislosti nedošlo k porušeniu označených práv sťažovateľky.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený

skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľky s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa otázky prípustnosti dovolania v danej veci.

Najvyšší súd odôvodnil svoje rozhodnutie o zastavení dovolacieho konania takto:

„... Najvyšší súd Slovenskej republiky prejednal dovolanie a dospel k záveru, že konanie o ňom treba zastaviť.“

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 OSP). To platí aj vo veciach správneho súdnictva. Podľa § 159 ods. 3 OSP len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova.

V konaní v horeuvedenej veci sa odporkyňa domáhala preskúmania právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu v dôchodkovej veci v konaní, právoplatne skončenej 14. septembra 2007, hoci konanie o takomto dovolaní do právomoci súdu nepatrí a Najvyšší súd ako súd dovolací už nemá právomoc o ňom konať.

Najvyšší súd preto s poukazom na § 104 ods. 1 v spojení s § 246c OSP konanie vo veci zastavil, lebo právomoc konať vo veci samej nemal.“

Ústavný súd konštatuje, že právny názor najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania v označenej dôchodkovej veci je v napadnutom rozhodnutí zdôvodnený síce stručne, ale napriek tomu vyčerpávajúcym spôsobom a presvedčivo. V citovanej časti odôvodnenia

napadnutého rozhodnutia najvyšší súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo potrebné dovolacie konanie v uvedenej právnej veci zastaviť.

V danom prípade bolo nesporné, že všeobecné súdy (krajský súd aj najvyšší súd) pri rozhodovaní o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiu správneho orgánu – Sociálnej poisťovne, postupovali v správnom súdnictve podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku.

Podľa § 246c OSP pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti zákona, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu najvyššieho súdu opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa § 250s ods. 1 OSP proti rozhodnutiu súdu, ktorým potvrdí rozhodnutie správneho orgánu, je prípustné odvolanie. ... Obnova konania, dovolanie a mimoriadne dovolanie nie sú prípustné. Na základe novely Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 273/2007 Z. z.) došlo s účinnosťou od 1. júla 2007 k vypusteniu inštitútu dovolania aj vo veciach dôchodkového zabezpečenia.

Ústavný súd vychádzajúc z uvedeného a zohľadňujúc právne názory vyjadrené v prípise predsedníčky správneho kolégia najvyššieho súdu doručeného mu 9. apríla 2009 poukázal aj na právny názor vyslovený v jeho doterajšej judikatúre, podľa ktorého „*niet žiadnych právnych pochyb o skutočnosti, že dovolanie je v správnom súdnictve neprípustné*“ (II. ÚS 87/09).

Sumarizujúc svoje závery ústavný súd k dosiaľ uvedenému ešte dodáva, že v civilnom dovolacom konaní dohliada najvyšší súd prostredníctvom inštitútu dovolania na procesnú čistotu a jednotnosť rozhodovania v súdnych konaniach, ktorých podstatou je v zásade spor o súkromné právo prerokúvaný od začiatku na všeobecnom súde, oproti tomu je správne súdnictvo preskúmaním zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy, teda orgánov inej ako súdnej sústavy. Už správne súdnictvo je kontrolou inej sústavy, a tak

zákonodarca nepovažoval za rozumné a účelné, aby kontrola verejnej správy bola ešte kontrolovaná prostredníctvom inštitútu dovolania. Okrem toho správne súdnictvo nemusí byť zjednocované prostredníctvom dovolania, pretože druhostupňové rozhodovanie najvyššieho súdu v správnom súdnictve už túto funkciu plní. V danej súvislosti nesmie byť máťúce, že správne a civilné súdnictvo sú zhodou historických okolností obsiahnuté v jednom procesnom kódexe. Vzhľadom na uvedené vylučuje ústavný súd možnosť, že by napadnutým uznesením najvyššieho súdu mohlo dôjsť k „denegatio iustitiae“. Zastavenie dovolacieho konania z dôvodu neprípustnosti dovolania vo veci sťažovateľky nemožno preto považovať za odmietnutie spravodlivosti.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sdo 69/2007 a jeho uznesením z 27. novembra 2007 porušené neboli.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľke bola ustanovená právna zástupkyňa, ústavný súd bol povinný rozhodnúť aj o úhrade trov právneho zastúpenia, ktoré vznikli v súvislosti so zastupovaním sťažovateľky advokátkou JUDr. Z. M. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 223,46 € [(6 732 Sk) vypočítanou zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky v prvom polroku 2007 v sume 19 056 Sk, vychádzajúc z toho, že úkony boli vykonané v roku 2008], a to za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, t. j. dvakrát po 105,42 € (3 176 Sk) a dvakrát po 6,31 € (190 Sk) za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je Kancelária ústavného súdu povinná zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky v lehote stanovenej v bode 2 výrokovej časti tohto nálezu, pričom vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru porušené neboli, bolo potrebné vo výrokovej časti tohto

nálezu (bod 3) tiež deklarovať, že Slovenská republika (ústavný súd) nemá nárok na úhradu trov právneho zastúpenia uhradených právnej zástupkyňi sťažovateľky.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. októbra 2009